

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA**NUTARIMAS****DĖL UAB „RIVONA“ IR UAB „NORFOS MAŽMENA“ VEIKSMŲ ATITIKTIES
LIETUVOS RESPUBLIKOS MAŽMENINĖS PREKYBOS ĮMONIŲ NESĄŽINGŲ
VEIKSMŲ DRAUDIMO ĮSTATYMO 3 STRAIPSNIO REIKALAVIMAMS**

2019 m. rugsėjo 11 d. Nr. 1S-113 (2019)

Vilnius

(1) Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba 2019 m. rugsėjo 11 d. išnagrinėjo klausimą dėl uždarnosios akcinės bendrovės „RIVONA“ (kodas 110512039) (toliau – UAB „Rivona“) ir uždarnosios akcinės bendrovės „NORFOS MAŽMENA“ (kodas 110778328) (toliau – UAB „Norfos mažmena“) (toliau kartu ir Bendrovės) veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo¹ 3 straipsnio reikalavimams.

Konkurencijos taryba nustatė:

(2) Tyrimas dėl UAB „Norfos mažmena“, UAB „Rivona“ veiksmų atitikties Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo (toliau – MPĮNVDĮ) 3 straipsnio reikalavimams pradėtas Konkurencijos tarybos 2018 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1S-168 (2018)².

(3) Tyrimo metu buvo nagrinėjama, ar UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais (toliau – ir tiekėjai) sudarytose maisto prekių ir gėrimų tiekimo sutartyse (toliau – ir Sutartys) numatytos nuostatos neprieštarauja MPĮNVDĮ 3 straipsnio reikalavimams. Konkurencijos taryba nustatė, kad UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“:

- 2018 m. sutartyse įtvirtino reikalavimą tiekėjams vieną kartą per mėnesį mokėti tam tikro dydžio marketingo paslaugų mokesčių (sutartyse marketingo paslaugos įvardijamos kaip UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ atliekami parduodamų tiekėjo prekių paklausos tyrimai bei vartotojų perkamosios galios tyrimai, apie kurių rezultatus UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ tiekėją informuoja raštu arba žodžiu)³.

- 2017–2018 m. sutartyse yra įtvirtintas reikalavimas tiekėjams sutarčių galiojimo laikotarpiu prekių prekybinėms – reklaminėms akcijoms skirti tam tikrą pinigų sumą kiekvienai prekių kategorijai; taip pat įtvirtinta pareiga visas vykdomas prekybines – reklamines akcijas raštu suderinti su UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ (tiksliai nurodant apmokamų išlaidų dydį, bei numatomus taikyti pardavimo skatinimo veiksmus), o pareigos nesilaikant, tiekėjai įpareigojami trūkstamą sumą UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ sumokėti ne vėliau kaip per 15 kalendorinių dienų po to, kai sutartys netenka galios.⁴

(4) Tyrimo metu dėl tyrimui reikšmingos informacijos buvo susirašinėjama su UAB „Norfos mažmena“, UAB „Rivona“, jų tiekėjais, nagrinėjamos 2017–2018 m. UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais sudarytų maisto prekių ir gėrimų tiekimo sutarčių nuostatos bei kitos reikšmingos aplinkybės.

¹ Vadovautasi Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo redakcija, galiojusia pažeidimo laikotarpio pradžioje – 2018 m. vasario 1 d.

² Bylos 1 tomas, 13-14 lapai.

³ Bylos 1 tomas, 6 lapas.

⁴ Bylos 1 tomas, 7 lapas.

1. UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ tarpusavio santykiai

(5) UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ akcijos priklauso tiems patiems dviem akcininkams. Vienas iš akcininkų turi daugiau nei $\frac{1}{2}$ tiek UAB „Norfos mažmena“, tiek ir UAB „Rivona“ įstatinio kapitalo sudarančią akcijų dalį⁵.

(6) UAB „Norfos mažmena“ valdo mažmeninės prekybos tinklo parduotuves „NORFA S“, „NORFA L“, „NORFA XL“, „NORFA XXL“, „HYPER NORFA“, kuriose didžiąją dalį asortimento sudaro maisto prekės ir gėrimai. Iš visų UAB „Norfos mažmena“ Lietuvoje valdomų parduotuvių, daugiau kaip 20 prekybos plotas viršijo 400 m².⁶ Tiek UAB „Rivona“, tiek UAB „Norfos mažmena“ bendrosios pajamos paskutiniiais finansiniais metais sudarė daugiau kaip vienas šimtas šešiolika milijonų eurų⁷.

(7) UAB „Rivona“ užsiima logistika, gamyba, nekilnojamo turto nuoma, sandėliavimu. UAB „Rivona“ kartu su UAB „Norfos mažmena“ priklauso „Norfos“ įmonių grupei.⁸

(8) Tyrimo metu nustatyta, kad UAB „Rivona“ yra pagrindinis prekių, įskaitant maisto prekes bei gėrimus, tiekėjas UAB „Norfos mažmena“. UAB „Rivona“ pardavimai UAB „Norfos mažmena“ siekia $\frac{3}{4}$ visų UAB „Rivona“ pardavimų.⁹

(9) Tyrimo metu nustatyta, kad UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ tarpusavyje yra sudariusios standartinę ilgalaikę didmeninio pirkimo – pardavimo sutartį, kurios pagrindu UAB „Rivona“ pagamintos ar iš maisto prekių ir gėrimų tiekėjų įsigytos prekės parduodamos UAB „Norfos mažmena“ ir tokiu būdu patenka į UAB „Norfos mažmena“ valdomą mažmeninės prekybos tinklą. UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ už suteiktas paslaugas ir parduotas prekes vykdo tarpusavio atsiskaitymus.¹⁰

2. UAB „Norfos mažmena“, UAB „Rivona“ ir tiekėjų sudarytų sutarčių pobūdis

(10) UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ su tiekėjais sudaro standartines ilgalaikes didmeninio pirkimo – pardavimo sutartis dėl įvairių prekių¹¹, skirtų parduoti vartotojams prekybos centruose, kuriuos valdo UAB „Norfos mažmena“.¹² Sutartyse UAB „Rivona“ arba UAB „Norfos mažmena“ įvardijamos kaip pirkėjas, tuo tarpu tiekėjai – kaip pardavėjas.¹³

(11) Tyrimo metu nustatyta, kad 2018 m. UAB „Rivona“ maisto prekes ir gėrimus tiekė [konfidencialu] tiekėjai, kurių tiekiamų maisto prekių ir gėrimų asortimentą sudarė [konfidencialu] prekės.¹⁴ UAB „Norfos mažmena“ – [konfidencialu] tiekėjų, kurių maisto prekių ir gėrimų asortimentą sudarė [konfidencialu] prekės.¹⁵

(12) Tiekėjai, sudarę sutartis su UAB „Rivona“, [konfidencialu]. UAB „Rivona“ [konfidencialu]. Atitinkamai, tiekėjai, sudarę Sutartis su UAB „Norfos mažmena“, [konfidencialu] UAB „Norfos mažmena“.¹⁶

⁵ Bylos 1 tomas, 17-18 lapai.

⁶ Bylos 1 tomas, 198-200c lapai.

⁷ Bylos 1 tomas, 15-16 lapai.

⁸ Bylos 1 tomas, 192 lapas.

⁹ Bylos 1 tomas, 190 lapas.

¹⁰ Bylos 1 tomas, 130, 154 lapai.

¹¹ Pavyzdžiui, duonos, pyrago ir konditerijos gaminių, pieno, mėsos ir žuvies bei šaldytų produktų, įvairių alaus rūšių ir nealkoholinių gėrimų, taip pat arbatos, kavos ir kitų maisto prekių ir gėrimų.

¹² Bylos 1 tomas, 28-68, 72-150 lapai, bylos 3 tomas, 37-65, 66-118 lapai.

¹³ Bylos 1 tomas, 34-68, 79-110 lapai.

¹⁴ Bylos 1 tomas, 76 lapas, bylos 3 tomas, 70 lapas.

¹⁵ Bylos 1 tomas, 32 lapas, bylos 3 tomas 40 lapas.

¹⁶ Bylos 3 tomas, 37-57, 66-86, 89-106 lapai.

(13) Nustatyta, kad UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ su tiekėjais iš esmės sudaro standartines sutartis¹⁷. Bendrovių Sutartys su tiekėjais yra sudaromos [konfidencialu].¹⁸

3. Nagrinėjamos UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ sutarčių su tiekėjais nuostatos, paaiškinimai dėl jų:

3.1 Sutarčių nuostatos, susijusios su mokesčiu už marketingo paslaugas

(14) 2018 m. UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ Sutartyse su tiekėjais yra nustatytas reikalavimas tiekėjams vieną kartą per mėnesį mokėti tam tikro dydžio marketingo paslaugų mokestį.

(15) Marketingo paslaugų mokestis reglamentuotas Sutarčių 2 priedo 2 skyriaus („Pirkėjo teikiamų marketingo paslaugų (sutarties 1.4 punktą) kainos“) 2.1 punkte: „*Pirkėjas teikia pardavėjui marketingo paslaugas, nurodytas sutarties 1.4 punkte, kiekviename Prekybos Centre*“; 2.2 punkte: „*Šalys susitaria, kad marketingo paslaugų mokestis priklauso nuo [konfidencialu]*“; 2.3 punkte: „*Marketingo paslaugų mokestis [konfidencialu] yra apskaičiuojamas [konfidencialu], vadovaujantis šia lentele: <...> Mokesčio suma [konfidencialu]. Šiame punkte nuodytas mokestis mokamas vieną kartą per mėnesį*“.¹⁹

(16) Sutarčių 1.4 punkte apibrėžta marketingo paslaugų sąvoka: „*Pirkėjas teikia Pardavėjui marketingo paslaugas, t. y. atlieka parduodamų Pardavėjo Prekių paklausos tyrimus ir teikia raštu arba žodžiu informaciją apie jų rezultatus Pardavėjui, o Pardavėjas įsipareigoja sumokėti Pirkėjui už šių paslaugų teikimą sutartą kainą šioje sutartyje nustatytais sąlygomis, terminais ir tvarka*“.²⁰

(17) Tyrimo metu nustatyta, kad 2018 m. Sutartis, kuriose įtvirtintos Sutarčių 2 priedo 2 skyriaus nuostatos, UAB „Rivona“ buvo sudariusi su [konfidencialu] tiekėju, kurių teikiamų maisto prekių ir gėrimų asortimentą sudarė [konfidencialu] prekės.²¹ UAB „Norfos mažmena“ – su [konfidencialu] tiekėju, kurio teikiamų maisto prekių ir gėrimų asortimentą sudarė [konfidencialu] prekės.²²

(18) Bendrovės nurodė, kad Sutarčių 2 priedo 2 skyriaus nuostatos į Sutartis įtrauktos nuo [konfidencialu] m.²³

(19) Bendrovės nurodė, kad, pavyzdžiui, Sutarčių 2 priedo 2 skyriaus 2.3 punkto nuostata reglamentuoja ne pardavimo skatinimo veiksmus, o kiekio nuolaidas, [konfidencialu]²⁴.

(20) Keletas apklaustų su UAB „Rivona“ 2018 m. Sutartis sudariusių tiekėjų nurodė, kad Sutarčių 2 priedo 2 skyriaus nuostatos reglamentuoja marketingo paslaugų mokestį, apskaičiuojamą pagal [konfidencialu]²⁵. Kai kurie iš tiekėjų nurodė, kad mokestį moka kas mėnesį, kiti – kad [konfidencialu].²⁶ Dalis apklaustų tiekėjų mano, kad mokestis skirtas pardavimų skatinimui, tačiau, pasak jų, UAB „Rivona“, pateikdama minėto mokesčio sąskaitą, konkrečių marketingo paslaugų veiksmų nedetalizuoja.²⁷ Vieno iš tiekėjo teigimu, UAB „Rivona“ vienašališkai pareikalavo, kad toks mokestis būtų taikomas nuolat visoms prekėms. Tiekėjas pažymėjo, kad mokesčio nemokėti negali, nes kitu atveju negalėtų dirbti su UAB „Norfos mažmena“ prekybos centrais.²⁸

(21) Su UAB „Norfos mažmena“ 2018 m. Sutartį pasirašęs tiekėjas nurodė, kad bendrovė už mokestį atlieka tiekėjo parduodamų prekių paklausos tyrimus, teikia informaciją apie rezultatus ir atitinkamai derina būsimų pardavimų skatinimo veiksmus. Pasak tiekėjo, mokestis taip pat

¹⁷ Ten pat.

¹⁸ Ten pat.

¹⁹ Bylos 1 tomas, 6 lapas.

²⁰ Ten pat.

²¹ Bylos 1 tomas, 76 lapas, bylos 3 tomas, 70 lapas.

²² Bylos 1 tomas, 32 lapas, bylos 3 tomas 40 lapas.

²³ Bylos 1 tomas, 29, 75 lapai, bylos 3 tomas, 38, 69 lapai.

²⁴ Pasak Bendrovių, [konfidencialu]. Taip pat Bylos 1 tomas, 28-29, 73 lapai, bylos 3 tomas, 37-38, 67 lapai.

²⁵ Bylos 2 tomas, 8, 13, 41, 45, 66-67, 71-72, 79-80 lapai, bylos 5 tomas, 72, 126, 135, 160-161, 171-172, 182-183, lapai.

²⁶ Ten pat.

²⁷ Bylos 2 tomas, 45, 66-67, 71-72 lapai, bylos 5 tomas, 135, 160-161, 171-172 lapai.

²⁸ Bylos 2 tomas, 66-67, 71-72 lapai, bylos 5 tomai, 160-161, 171-172 lapai.

reikalingas papildomoms prekių akcijų sąnaudoms padengti. UAB „Norfos mažmena“ pasitvirtinti minėtą mokesčių tiekėjo neverčia, anot tiekėjo, šis mokesčiai – tai abiejų šalių susitarimas.²⁹

3.2 Sutarčių nuostatos, susijusios su mokesčiu už prekių prekybinių – reklaminių akcijų vykdymą

(22) 2017–2018 m. UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ Sutartyse su tiekėjais yra nustatytas reikalavimas tiekėjams sutarčių galiojimo laikotarpiu prekių prekybinėms – reklaminiams akcijoms skirti tam tikrą pinigų sumą kiekvienai prekių kategorijai, papildomai įpareigojant sumokėti neišnaudotus mokesčius.

(23) Prekių prekybinių – reklaminių akcijų mokesčiai reglamentuotas Sutarčių 2 priedo 4 skyriaus („Prekių prekybinės – reklaminės akcijos“) 4.1 punkte: *„Šalys susitaria, kad Pardavėjas privalo pagrindinės sutarties galiojimo laikotarpiu prekybinėms – reklaminėms akcijoms <...> skirti ne mažiau kaip [konfidencialu]. Visos vykdomos prekybinės – reklaminės akcijos turi būti raštu suderintos su Pirkėju, tiksliai nurodant apmokamų išlaidų dydį, bei numatomus taikyti pardavimo skatinimo veiksmus. Tuo atveju, jeigu šiame punkte nurodytų pareigų nesilaikoma, Pardavėjas sumoka trūkstamą sumą Pirkėjui kaip papildomą mokesčių prie šio priedo 2 skyriuje nustatytų mokėjimų ne vėliau kaip per 15 (penkiolika) kalendorinių dienų po to, kai ši sutartis netenka galios“.*

(24) To paties skyriaus 4.2 punkte aptartos priemonės akcijoms skelbti, apmokėjimo tvarka: *„Šalys susitaria, kad Pirkėjas organizuoja prekybinių – reklaminių akcijų komunikavimą per Prekybos Sistemą per visus media kanalus <...>. Šalys susitaria, kad Pardavėjas apmoka tokio suderinto komunikavimo organizavimo išlaidas iš savo biudžeto, skirto prekybinėms – reklaminėms akcijoms Prekybos Sistemoje“.*

(25) Tyrimo metu nustatyta, kad 2018 m. Sutartis, kuriose įtvirtintos sutarčių 2 priedo 4 skyriaus nuostatos, UAB „Rivona“ buvo sudariusi su [konfidencialu] tiekėjais, kurių tiekiamų maisto prekių ir gėrimų asortimentą sudarė [konfidencialu] prekės³⁰. UAB „Norfos mažmena“ Sutarčių, kuriose būtų įtvirtintos minėtos nuostatos, 2018 m. su tiekėjais sudariusi nebuvo.³¹

(26) Bendrovės nurodė³², kad Sutarčių 2 priedo 4 skyriaus 4.1 punkto nuostatos į Sutartis įtrauktos nuo [konfidencialu] m., 4.2 punkto – nuo [konfidencialu] m.

(27) Bendrovės pažymėjo, kad Sutarčių 2 priedo 4 skyriaus 4.1 ir 4.2 punktų nuostatos kartu reglamentuoja atlyginimą Bendrovėms už prekių prekybinių – reklaminių akcijų vykdymą UAB „Norfos mažmena“ prekybos vietose.³³

(28) Bendrovės paaiškino, kad Sutarčių 2 priedo 4 skyriaus 4.2 punkte, kurį užpildo pats tiekėjas, įvertinęs, kokias prekių prekybines – reklamines akcijas planuoja UAB „Norfos mažmena“ prekybos vietose, nurodyta mokesčio suma yra preliminari. Konkrečios mokėtinos sumos suderinamos atskirais susitarimais, kuriuose numatomi pardavimo skatinimo veiksmai ir išlaidų už juos dydis. Bendrovių teigimu, būtent sudarius tokį susitarimą ir kyla tiekėjo pareiga sumokėti. Bendrovės nurodė, kad tais atvejais, kai šalys nesutaria dėl konkrečių prekybinių – reklaminių akcijų ir / ar realiai vykdomų akcijų būna mažiau nei preliminariai planuota metų pradžioje, tiekėjas sumoka tik už suteiktas paslaugas arba nemoka nieko, jeigu tokių paslaugų nebuvo suteikta.³⁴

(29) Aiškindamos Sutarčių 2 priedo 4 skyriaus 4.1 punkto įpareigojimą teikėjui, pagal kurį tiekėjas privalo ne vėliau kaip per 15 kalendorinių dienų po Sutarties pasibaigimo Bendrovėms sumokėti trūkstamą minėtame punkte nustatytą sumą, kaip papildomą mokesčių prie Sutarčių 2 priedo 2 skyriuje įtvirtinto marketingo paslaugų mokesčio, Bendrovės nurodė, kad tuo atveju, jeigu tiekėjas nesumoka už jam suteiktas paslaugas 4.1 punkto pagrindu sudarytame konkrečiame susitarime nurodyta tvarka, jis privalo galutinai atsiskaityti ne vėliau kaip per 15 kalendorinių dienų po Sutarties

²⁹ Bylos 2 tomas, 8 lapas.

³⁰ Bylos 1 tomas, 76 lapas, bylos 3 tomas, 70 lapas.

³¹ Bylos 1 tomas, 32 lapas, bylos 3 tomas 40 lapas.

³² Ten pat.

³³ Bylos 1 tomas, 29, 74 lapai.

³⁴ Bylos 1 tomas, 29, 74, 131, 156 lapai.

pasibaigimo. Bendrovių teigimu, nuoroda į 2 priedo 2 skyrių suponuoja, jog šalys turi atsiskaityti pilnai, t. y. pasibaigus Sutarčiai tiekėjas privalo sumokėti viską, ką jis skolingas pagal Sutartį. Pasak Bendrovių, jeigu tiekėjas nėra skolingas pagal 2 priedo 2 skyrių, jis per 15 kalendorinių dienų terminą turi sumokėti tai, ką jis skolingas už prekybines – reklamines akcijas pagal 4 skyrių.³⁵

(30) UAB „Norfos mažmena“ nurodė, kad 2018 m. neturėjo nė vienos Sutarties, kurioje būtų užpildytas 2 priedo 4 skyriaus 4 punktas, todėl objektyviai neturi galimybės pateikti įrodymų, kaip praktikoje buvo įgyvendinama ši nuostata. Tuo tarpu UAB „Rivona“ pateikė atskirų susitarimų dėl prekių prekybinių – reklaminių akcijų pavyzdžių bei paaiškino, kad tiekėjams, kurie yra užpildę Sutarčių 2 priedo 4 skyriaus 4.1 punktą, du kartus per metus bendrovė siunčia informaciją apie įvykdytas prekybines – reklamines akcijas bei šių išlaidas, kurias tiekėjai apmoka. Akcentavo, kad tiekėjams nėra išrašomos sąskaitos už Sutarčių 2 priedo 4 skyriaus 4.1. punkte nurodytas, bet neišnaudotas lėšas.³⁶

(31) UAB „Rivona“ patikslino, kaip Sutarčių 2 priedo 4 skyriaus 4.1 punkte nurodytos prekybinės – reklaminės akcijos vykdomos praktikoje. Nurodė, kad Bendrovė pagal Sutartis su tiekėjais prekybines – reklamines akcijas organizuoja UAB „Norfos mažmena“ prekybos vietose. Pasak UAB „Rivona“, praktikoje pačias akcijas vykdo ir įgyvendina UAB „Norfos mažmena“ (pavyzdžiui, leidžia reklaminius leidinius, organizuoja prekių išstatymą, nuolaidų plakatus ir kita). UAB „Rivona“ išrašo tiekėjams sąskaitas – faktūras už minėtas akcijas ir jie atsiskaito³⁷ [konfidencialu].

(32) Keletas apklaustų su UAB „Rivona“ 2018 m. sudariusių Sutartis tiekėjų pažymėjo, kad mokesčių, skirtą prekių prekybinėms – reklaminėms akcijoms, vertina kaip privalomą išnaudoti sumą.³⁸ Vieno iš tokių tiekėjų teigimu, tuo atveju, jei metų pabaigoje susidaro mokesčio likutis, UAB „Rivona“ reikalauja jį padengti ir tik po griežto nesutikimo ir ilgų derybų pavyksta likutį perkelti į kitų metų biudžetą.³⁹ Kiti tiekėjai pažymėjo, kad neišnaudojus mokesčio sumos ir nesusitarus dėl likučio perkėlimo į kitų metų pradžią, UAB „Rivona“ gali pateikti sąskaitą už nepanaudotą prekybinį – reklaminių biudžetą.⁴⁰ Dar kitas tiekėjas nurodė, kad nors mokesčių ir supranta kaip privalomą, pastaruosius du metus UAB „Rivona“ likučio išnaudoti neverčia. Tiekėjas apmoka tik už faktiškai vykdytas akcijas.⁴¹

(33) Tiekėjai nurodė, kad mokesčio prekybinėms – reklaminėms akcijoms (ne)pasitvirtinimas ir jo dydis turi įtakos bendradarbiavimui su UAB „Rivona“. Jeigu atsisakytų skirti tokio paties dydžio mokesčių, UAB „Rivona“ Sutarties su tiekėju nepasirašytų. Be to, pasirašant naujas Sutartis pagal nutylėjimą yra paliekamas to paties dydžio mokesčiai⁴². Pavyzdžiui, vienas šių tiekėjų pažymėjo, kad kuo didesnė mokesčio suma sutariama, tuo didesnė tikimybė turėti daugiau prekių asortimente ir didesnę gylį produkto išstatymui lentynose. Pasak tiekėjo, sąlygos ir sumos dažniausiai aptariamoms žodžiu, tačiau mokesčio suma turi būti ne mažesnė nei praėjusiais metais⁴³.

(34) Kai kurie tiekėjai pažymėjo, kad mokesčio prekybinėms – reklaminėms akcijoms patvirtinimas buvo viena iš privalomų sąlygų parduoti prekes UAB „Norfos mažmena“ prekybos centruose.⁴⁴ Iš apklaustų tiekėjų taip pat buvo ir tokių, kurie nurodė Sutarčių 2 priedo 4 skyriuje numatytą mokesčių suprantantys kaip preliminarų ir mokantys tik už faktiškai įvykdytas akcijas. Pastarieji tiekėjai taip pat nurodė, kad UAB „Rivona“ minėto mokesčio Sutartyse pasitvirtinti neverčia.⁴⁵

³⁵ Bylos 1 tomas, 31, 76 lapai.

³⁶ Bylos 1 tomas, 156 lapas.

³⁷ Bylos 1 tomas, 157 lapas, bylos 3 tomas 150 lapas.

³⁸ Bylos 2 tomas, 4, 28-29, 66-67, 71-72, 84, lapai. Bylos 5 tomas, 32, 88-89, 160-161, 171-172, 197 lapai.

³⁹ Bylos 2 tomas, 4 lapas, bylos 5 tomas, 32 lapas.

⁴⁰ Bylos 2 tomas, 66-67, 71-72 lapai, bylos 5 tomas, 160-161, 171-172 lapai.

⁴¹ Bylos 2 tomas, 84 lapas, bylos 5 tomas, 197 lapas.

⁴² Bylos 2 tomas, 28-29 lapai, bylos 5 tomas, 88-89 lapai.

⁴³ Bylos 2 tomas, 4 lapas, bylos 5 tomas, 32 lapas.

⁴⁴ Bylos 2 tomas, 66-67, 71-72 lapai, bylos 5 tomas, 160-161, 171-172 lapai.

⁴⁵ Bylos 2 tomas, 8, 84 lapai, bylos 5 tomas, 197 lapas.

(35) Didelė dalis apklaustų tiekėjų nurodė, kad Sutarčių 2 priedo 4 skyriaus 4.1 punkte nustatyto mokesčio išnaudojimui yra sudaromi atskiri susitarimai konkrečiai prekybinei – reklaminei akcijai.⁴⁶

(36) Pasak kelių su UAB „Rivona“ Sutartis sudariusių tiekėjų, teorinė galimybė derėtis visada yra, tačiau tokios derybos niekada nepasibaigia mokesčių ir nuolaidų sumažinimu, o tik jų padidinimu. Tiekėjai nurodė, kad iš UAB „Rivona“ vadybininko Sutartis gauna jau su įrašytomis nuolaidomis ir bendradarbiavimo sąlygomis, o jie tik užpildo rekvizitus ir pasirašo.⁴⁷ Dar kitas tiekėjas nurodė, kad iš esmės jis neturi galimybės derėtis ir keisti „standartinės“ sutarties nuostatų. Anot šio tiekėjo, Sutarties nuostatos atrodo „senos“ ir neatitinkančios bei neaprašiančios realios situacijos. Tiekėjo teigimu, kaskart atkartojamas „šablono“ pasirašymas, administruojant Sutartį taip, kad ji išliktų aktuali. Kaip nurodė tiekėjas, įgaliojimai vadybininkams derėtis dėl Sutarties sąlygų suteikiami labai riboti, todėl kiekvienas reikalingas nukrypimas nuo „standartinės“ sutarties praktiškai nederinamas.⁴⁸

3.3 Tyrimo išvados bei UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ paaiškinimai dėl jų

(37) Tyrimo išvados dėl UAB „Rivona“, UAB „Norfos mažmena“ veiksmų atitikties MPĮNVDĮ 3 straipsnio reikalavimams buvo išdėstytos Konkurencijos tarybos Nesažiningos komercinės veiklos tyrimo grupės 2019 m. birželio 26 d. pranešime Nr. 6S-11 (2019) (toliau – Pranešimas).⁴⁹

(38) Pranešime padaryta išvada, kad tarpusavyje susijusios Įmonės – UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ – su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais 2018 m. sudarytose sutartyse įpareigojo tiekėjus skirti atitinkamą sumą marketingo paslaugoms (pardavimo skatinimo veiksams), tačiau jų pobūdžio ar apimties nenumatė ir konkrečiai nesusitarė. Šiose sutartyse tiekėjas įpareigojamas bet kuriuo atveju, netgi Bendrovėms neatlikus jokių marketingo paslaugų, mokėti privalomai sumokėti kas mėnesį arba ne vėliau kaip per 15 kalendorinių dienų po Sutarties pasibaigimo. Atitinkamai Pranešime padaryta išvada, kad Bendrovės, su tiekėjais neaptarusios ir nesusitarusios dėl pardavimo skatinimo veiksmų ir išlaidų už juos, o tik Sutartyse nusimačiusios konkretų mokestį (jo dydį, apmokėjimo sąlygas) už preliminariai ir neišsamiai sutartyje nurodytas marketingo paslaugas, pažeidė MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punktą, draudžiantį reikalauti iš tiekėjų tiesiogiai ar netiesiogiai apmokėti dalį mažmeninės prekybos įmonės arba kartu su šia įmone vykdomo pardavimo skatinimo išlaidų ar kitokiu būdu už jas atlyginti, išskyrus atvejus, kai yra mažmeninės prekybos įmonės ir tiekėjo rašytinis susitarimas dėl apmokamų išlaidų dydžio ir numatomų taikyti pardavimo skatinimo veiksmų.

(39) Pranešime padaryta išvada, kad UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ su tiekėjais 2017–2018 m. sudarytų sutarčių nuostatos, susijusios su mokesčiu už prekių prekybinių – reklaminių akcijų vykdymą, kai nustatomas konkretus mokestis, skirtas prekybinėms – reklaminėms akcijoms, o pardavimo skatinimo veiksmai įvardinami tik preliminariai ir neišsamiai (iš esmės tik priemonės, kuriomis akcijos gali būti vykdomos), taip pat pažeidžia MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte įtvirtintą draudimą, nes tiekėjai taip pat yra įpareigojami skirti atitinkamą sumą pardavimo skatinimo veiksams, kurių pobūdis ar apimtis nėra numatoma ir konkrečiai sutarta.

(40) Šios išvados padarytos atsižvelgus į tai, kad UAB „Rivona“ ir „Norfos mažmena“, įtvirtinusios Sutartyse su tiekėjais standartinės nuostatas (nurodytos Nutarimo 3.1 ir 3.2 dalyse), reikalaujančias skirti konkretų numatytu būdu paskaičiuojamą ir kas mėnesį mokamą marketingo mokestį, taip pat kas metus mokamą mokestį už prekių prekybines – reklamines akcijas, elgėsi nesažiningai ir nepagrįstai perkėlė riziką maisto prekių ir gėrimų tiekėjams. Sutartyse nedetalizuoti konkretūs veiksmai, už kuriuos tiekėjai privalo mokėti minėtus mokesčius bei išlaidas už juos. Be to

⁴⁶ Bylos 2 tomas, 13, 28-29, 45-46, 66-67, 71-72, 84 lapai, bylos 5 tomas, 72, 88-89, 135-136, 160-161, 171-172, 197 lapai.

⁴⁷ Bylos 2 tomas, 66-67, 71-72 lapai, bylos 5 tomas, 160-161, 171-172 lapai.

⁴⁸ Bylos 2 tomas, 79-80 lapai, bylos 5 tomas, 18-183 lapai.

⁴⁹ Bylos 3 tomas, 181-198 lapai, bylos 6 tomas, 13-37 lapai.

Sutartyse įtvirtinta pareiga tiekėjams bet kuriuo atveju šiuos mokesčius sumokėti per mėnesį ar ne vėliau kaip per 15 dienų po Sutarčių pasibaigimo.

(41) Su tyrimo išvadomis UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ buvo supažindintos joms išsiuntus Pranešimą ir tyrimo medžiagą. Bendrovės buvo informuotos apie galimybę pateikti savo paaiškinimus dėl Pranešime padarytų išvadų.

(42) 2019 m. liepos 12 d. UAB „Norfos mažmena“⁵⁰, o 2019 m. liepos 15 d. UAB „Rivona“⁵¹ pateikė savo nuomones raštu dėl tyrimo išvadų, o 2019 m. liepos 23 d. d. UAB „Rivona“ atstovai Konkurencijos tarybos posėdyje pateikė savo paaiškinimus žodžiu. UAB „Norfos mažmena“ atstovai, 2019 m. birželio 28 d. tinkamai informuoti, kad 2019 m. liepos 23 d. 10 val. Konkurencijos taryboje vyks žodinis bylos nagrinėjimo posėdis, savo rašte⁵² informavo, kad posėdyje nedalyvaus (iki bylos nagrinėjimo žodinio proceso tvarka nebuvo pateikti Bendrovės atstovų neatvykimą pateisinantys dokumentai).

(43) UAB „Rivona“ kvestionavo Pranešimo išvadose Bendrovei siūlomas taikyti sankcijas už MPĮNVDĮ nuostatų pažeidimą teigdama, kad Bendrovės veiklai apskritai nėra taikomas MPĮNVDĮ, nes ji negali būti vertinama, kaip sudaranti vieną vienetą su UAB „Norfos mažmena“ MPĮNVDĮ prasme. Tokios pačios nuomonės laikėsi ir UAB „Norfos mažmena“, vertindama Pranešimo išvadose minimus UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ tarpusavio santykius.

(44) Bendrovių manymu, UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ neteisingai pripažintos susijusiais asmenimis MPĮNVDĮ prasme. Minėtas aplinkybes Bendrovės grindžia tuo, kad mažmeninę prekybą, kaip numatyta MPĮNVDĮ, vykdo tik UAB „Norfos mažmena“. Tuo tarpu, nors UAB „Rivona“ yra pagrindinis UAB „Norfos mažmena“ tiekėjas, tačiau UAB „Rivona“ nėra vien tik UAB „Norfos mažmena“ tiekėjas. UAB „Rivona“ užsiima nekilnojamojo turto vystymu, transporto paslaugomis ir logistika, maisto produktų gamyba bei didmenine prekyba, tačiau pati mažmeninės prekybos nevykdo.⁵³ UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ yra sudariusios didmeninio pirkimo – pardavimo sutartį, pagal kurią UAB „Rivona“ vykdo didmeninį tiekimą UAB „Norfos mažmena“. Be to, UAB „Rivona“ bendradarbiauja su UAB „Norfos mažmena“ organizuojant reklamines – prekybines akcijas UAB „Norfos mažmena“ prekybos centruose, kai UAB „Rivona“ tiekėjai to pageidauja.⁵⁴ Šis bendradarbiavimo modelis tarp Bendrovių nesikeitė nuo 2013 m., kuomet buvo atliekamas Konkurencijos tarybos tyrimas dėl UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ veiksmų atitikties MPĮNVDĮ 3 straipsnio reikalavimams. Bendrovių akcininkai tie patys.⁵⁵

(45) Tačiau Bendrovių teigimu, nepaisant to, kad UAB „Rivona“ susijusi su UAB „Norfos mažmena“ kontrolės ryšiais, tai nesudaro pagrindo MPĮNVDĮ 3 straipsnio reikalavimus taikyti ir UAB „Rivona“. Bendrovės teigia, kad MPĮNVDĮ nenumato minėtų reikalavimų taikymo su mažmeninės prekybos įmone susijusiems ne mažmeninę prekybos veiklą vykdančioms asmenims.⁵⁶ Bendrovės nesutinka su Pranešime pateiktomis išvadomis, kad MPĮNVDĮ taikymo prasme UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ yra vienas vienetas, todėl UAB „Rivona“ nuomone, jai negali būti taikomi MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies apribojimai bei 12 straipsnio 1 dalyje nustatytos sankcijos.⁵⁷

(46) Bendrovių nuomone Pranešimo išvadose padaryta kritinė vertinimo klaida⁵⁸, nes MPĮNVDĮ įtvirtinta „susijusių ūkio subjektų“ sąvoka vertinama atsietai nuo visos MPĮNVDĮ paskirties, įtvirtintos 1 straipsnio 1 dalyje⁵⁹, kitų nuostatų, įtvirtintų 2 straipsnio 1 dalyje,

⁵⁰ Bylos 6 tomas, 33-37 lapai.

⁵¹ Bylos 6 tomas, 30-32 lapai.

⁵² Bylos 6 tomas, 33-37 lapai.

⁵³ Bylos 1 tomas, 28, 72, 73, 130, 154 lapai.

⁵⁴ Bylos 1 tomas, 130, 154 lapai.

⁵⁵ Bylos 1 tomas, 131, 155 lapai.

⁵⁶ Bylos 1 tomas, 72, 155 lapai.

⁵⁷ Bylos 6 tomas, 30-37 lapai.

⁵⁸ Ten pat.

⁵⁹ „Šio įstatymo tikslas – riboti didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių rinkos galios panaudojimą ir užtikrinti tiekėjų ir didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių interesų pusiausvyrą.“

3 straipsnio 1 dalyje, 12 straipsnio 1 dalyje, kuriose eksplacitiškai įvardinamas šių nuostatų taikymo subjektas – mažmeninės prekybos įmonės, kaip jos apibrėžtos MPĮNVDĮ 2 straipsnio 1 dalyje.

(47) UAB „Norfos mažmena“ taip pat nesutiko su Pranešimo išvadomis, kad Bendrovių sutarčių nuostatos vertintinos kaip pažeidžiančios MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punktą. Bendrovė teigia, kad Sutarties 1.4 punkte apibrėžta marketingo paslaugų sąvoka (žr. Nutarimo 3.1 dalį), naudojamas pavadinimas gali klaidinti, nors nuostatos turinys akivaizdžiai atskleidžia, kad šioje nuostatoje nėra aptariami pardavimo skatinimo veiksmai, kaip juos apibrėžia MPĮNVDĮ 2 straipsnio 3 dalis ir kuriuos reglamentuoja MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punktas. MPĮNVDĮ nedraudžia mažmeninės prekybos įmonių ir tiekėjų susitarimų dėl kiekio nuolaidų, o pastarosios nėra pardavimo skatinimo veiksmai.⁶⁰

(48) UAB „Norfos mažmena“ taip pat nesutiko su Pranešimo išvadomis, kad Nutarimo 3.2 dalyje aptartos Sutarčių nuostatos pažeidžia MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punktą, nes standartinėse Bendrovės sutartyse yra numatyta galimybė tiekėjui ir Bendrovei susitarti dėl prekybinių – reklaminių akcijų. Tačiau vien tokia numatyta galimybė nereiškia, kad Bendrovė atliko draudžiamus veiksmus, nes šios nuostatos yra pildomos pačių tiekėjų, o neužpildžius jos negalioja.⁶¹

Konkurencijos taryba k o n s t a t u o j a:

(49) MPĮNVDĮ siekiama riboti didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių rinkos galios panaudojimą ir užtikrinti tiekėjų ir didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių interesų pusiausvyrą (MPĮNVDĮ 1 straipsnio 1 dalis).

(50) MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalis draudžia mažmeninės prekybos įmonėms atlikti ūkinės veiklos sąžiningai praktikai prieštaraujančius veiksmus, kuriais mažmeninės prekybos įmonių veiklos rizika perkeliama tiekėjams ar jiems primetami papildomi įsipareigojimai arba kurie varžo tiekėjų galimybes laisvai veikti rinkoje ir kurie išreiškiami kaip bent vienas iš šio straipsnio 1 dalies 1-10 punktuose numatytų reikalavimų tiekėjui.

(51) MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punktu draudžiama mažmeninei prekybos įmonei išreikšti tiekėjui reikalavimą tiesiogiai ar netiesiogiai apmokėti dalį mažmeninės prekybos įmonės arba kartu su šia įmone vykdomo pardavimo skatinimo išlaidų ar kitokiu būdu už jas atlyginti, išskyrus atvejus, kai yra mažmeninės prekybos įmonės ir tiekėjo rašytinis susitarimas dėl apmokamų išlaidų dydžio ir numatomų taikyti pardavimo skatinimo veikslių.

(52) Taigi, daroma išvada, kad mažmeninės prekybos įmonė pažeidė MPĮNVDĮ 3 straipsnio reikalavimus, kai nustatoma šių aplinkybių visuma:

- (a) veiksmus atlieka didelę rinkos galią turinti mažmeninės prekybos įmonė;
- (b) veiksmai atliekami maisto prekių ir gėrimų tiekėjų atžvilgiu;
- (c) atliekami MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalyje nurodyti nesąžiningi veiksmai.

4. Dėl UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ atitikties didelę rinkos galią turinčios mažmeninės prekybos įmonės kriterijams

(53) Pagal MPĮNVDĮ 2 straipsnio 1 dalį, didelę rinkos galią turinti mažmeninės prekybos įmonė – ūkio subjektas, besiverčiantis mažmenine prekyba nespecializuotose parduotuvėse, kuriose vyrauja maisto prekės, gėrimai ir tabako gaminiai, ir vienas arba kartu su tokia pat prekyba besiverčiančiais su juo susijusiais ūkio subjektais, atitinkantis visus šiuos reikalavimus:

- (a) iš visų Lietuvos Respublikoje jo (jų) valdomų parduotuvių bent 20 parduotuvių yra ne mažesnio kaip 400 m² prekybos ploto;
- (b) bendrosios jo (jų) pajamos paskutiniaisiais finansiniais metais yra ne mažesnės kaip vienas šimtas šešiolika milijonų eurų. Jeigu mažmeninės prekybos įmonė yra

⁶⁰ Bylos 6 tomas, 33-37 lapai.

⁶¹ Ten pat.

užsienio valstybės ūkio subjektas, bendrosios pajamos skaičiuojamos kaip Lietuvos Respublikoje gautų pajamų suma.

(54) Pagal MPĮNVDĮ 2 straipsnio 4 dalies 1 punktą susijusiais ūkio subjektais pripažįstami du ar daugiau ūkio subjektų, kurie dėl savitarpio kontrolės ar priklausomybės ir galimų suderintų veiksmų yra laikomi vienu vienetu. Jeigu neįrodoma priešingai, laikoma, kad susiję ūkio subjektai yra kiekvienas nagrinėjamas ūkio subjektas ir ūkio subjektai, kurių, kaip ir nagrinėjamo ūkio subjekto, ½ ar daugiau įstatinio kapitalo sudarančią akcijų dalį arba teises į ½ ar daugiau visų balsų turi tas pats fizinis asmuo arba tie patys fiziniai asmenys.

(55) Šiuo atveju, kaip matyti iš tyrimo metu surinktų duomenų, tas pats fizinis asmuo, turi daugiau nei ½ tiek UAB „Norfos mažmena“, tiek ir UAB „Rivona“ įstatinio kapitalo sudarančią akcijų dalį⁶². Be to, iš tyrimo metu surinktų duomenų matyti⁶³, kad UAB „Norfos mažmena“ mažmeninė prekyba prekybos centruose „NORFA“ paremta būtent glaudžiu bendradarbiavimu su UAB „Rivona“ (UAB „Rivona“ yra pagrindinis UAB „Norfos mažmena“ tiekėjas, UAB „Norfos mažmena“ savo prekybos centruose vykdo ir įgyvendina tarp UAB „Rivona“ ir tiekėjų sulygtas akcijas, taip pat ir tiekėjai nurodo (žr. Pranešimo 1.5 dalį⁶⁴), kad prekių tiekimas į UAB „Norfos mažmena“ priklausančius prekybos tinklus vyksta per UAB „Rivona“).

(56) Todėl atsižvelgus į tai galima pagrįstai teigti, kad UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ dėl savitarpio kontrolės, tarpusavio priklausomybės vykdant mažmeninę prekybą yra susiję ūkio subjektai ir laikomi vienu vienetu MPĮNVDĮ prasme.

(57) Taip pat tyrimo metu nustatyta⁶⁵, kad vienas iš susijusių asmenų, t. y. UAB „Norfos mažmena“, valdo daugiau kaip 20 parduotuvių, kurių prekybos plotas viršija 400 m², taip pat UAB „Norfos mažmena“ bendrosios pajamos paskutiniiais finansiniais metais sudarė daugiau kaip vieną šimtą šešiolika milijonų eurų⁶⁶. Taigi, UAB „Norfos mažmena“, atitinka MPĮNVDĮ 2 straipsnio 1 dalies reikalavimus⁶⁷, todėl laikytina didelę rinkos galią turinčia mažmeninės prekybos įmone.

(58) Bendrovių nuomone, UAB „Rivona“ nevykdo mažmeninės prekybos nespecializuotose parduotuvėse, kuriose vyrauja maisto prekės, gėrimai ir tabako gaminiai, kaip tą daro UAB „Norfos mažmena“, todėl MPĮNVDĮ nuostatos turėtų būti taikomos tik UAB „Norfos mažmena“ atžvilgiu⁶⁸. Vis dėlto su šiais argumentais nėra pagrindo sutikti.

(59) Nagrinėjamu atveju, kaip minėta, UAB „Norfos mažmena“, vertinant ją atskirai nuo kitų bendrovių, verčiasi mažmenine prekyba ir atitinka ūkio subjekto dydį atspindinčius reikalavimus. Nors UAB „Rivona“ nevykdo mažmeninės prekybos nespecializuotose parduotuvėse, kuriose vyrauja maisto prekės, gėrimai ir tabako gaminiai, vis dėlto nepaisant to, UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“, kaip minėta Nutarimo 54–57 pastraipose, laikytinos susijusiais ūkio subjektais.

(60) Taigi, sistemiškai vertinant MPĮNVDĮ 2 straipsnio 1 dalies ir 4 dalies nuostatas, galima daryti išvadą, kad UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ laikytinos susijusiais ūkio subjektais, sudarančiais vieną vienetą. Todėl MPĮNVDĮ 3 straipsnyje įtvirtinti reikalavimai taikomi šį vienetą sudarančių susijusių ūkio subjektų atžvilgiu.

(61) Pabrėžtina, kad tyrimo metu nustatyta, jog veiksmus, pažeidžiančius MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto reikalavimus atliko su UAB „Norfos mažmena“ susijęs ūkio subjektas – UAB „Rivona“. Taigi UAB „Norfos mažmena“ naudoja rinkos galią prieš tiekėjus, teikiančius prekes į UAB „Norfos mažmena“ prekybos centrus, veikdama ne pati tiesiogiai, bet netiesiogiai per su ja susijusią įmonę UAB „Rivona“, kuri ir sudaro Sutartis su atitinkamais prekių tiekėjais. Vis dėlto, kaip minėta, abi Bendrovės MPĮNVDĮ prasme sudaro vieną vienetą, tad laikoma, jog jos, kaip vienas vienetą, pažeidė MPĮNVDĮ reikalavimus.

⁶² Nutarimo 1 dalis.

⁶³ Ten pat.

⁶⁴ Bylos 3 tomas, 181-198 lapai, bylos 6 tomas, 13-37 lapai.

⁶⁵ Nutarimo 1 dalis.

⁶⁶ Ten pat.

⁶⁷ Nutarimo 53 pastraipos a-b punktai.

⁶⁸ Nutarimo 44 pastraipa.

(62) Be to, atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad Konkurencijos taryba 2013 m. jau yra vykdžiusi tyrimą dėl UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ veiksmų atitikties MPĮNVDĮ 3 straipsnio reikalavimams, kuomet lygiai taip pat, kaip ir šio tyrimo metu, dėl visų aukščiau nurodytų aplinkybių, Bendrovės Konkurencijos taryba pripažino susijusiais ūkio subjektais, kurios kaip vienas vienetas MPĮNVDĮ prasme buvo laikomas didelę rinkos galią turinčia mažmeninės prekybos įmone.⁶⁹

5. Dėl tiekėjų, kurių atžvilgiu draudžiama atlikti MPĮNVDĮ 3 straipsnyje nurodytus veiksmus

(63) MPĮNVDĮ 3 straipsnis draudžia atitinkamus veiksmus atlikti maisto prekių ir gėrimų tiekėjų atžvilgiu, o pagal šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalį maisto prekių ir gėrimų tiekėju laikomas asmuo, pagal didmeninio pirkimo – pardavimo sutartį parduodantis mažmeninės prekybos įmonei maisto prekes ir (ar) gėrimus, skirtus parduoti vartotojui.

(64) Kaip nustatyta Nutarimo 10 pastraipoje, UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ sudarė Sutartis su tiekėjais dėl maisto prekių ir gėrimų. Pavyzdžiui, tiekimo sutartys buvo sudarytos dėl duonos, pyrago ir konditerijos gaminių, pieno, mėsos ir žuvies bei šaldytų produktų, įvairių alaus rūšių ir nealkoholinių gėrimų, taip pat arbatos, kavos ir kitų maisto prekių ir gėrimų.

(65) Atsižvelgus į tai, darytina išvada, kad šiuo atveju tyrimo metu nagrinėtos įtvirtintos Sutartyse nuostatos ir veiksmai buvo atlikti maisto prekių ir gėrimų tiekėjų, kaip jie suprantami MPĮNVDĮ prasme, atžvilgiu. Todėl laikytina, kad aptariamoms Sutarčių nuostatom taikomos maisto prekių ir gėrimų tiekėjų atžvilgiu.

6. Dėl UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ Sutarčių nuostatų vertinimo

(66) Atsižvelgiant į tai, kad UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ yra laikytinos susijusiais ūkio subjektais, jų veiksmų atitiktis MPĮNVDĮ 3 straipsnio nuostatom yra vertinama bendrai.

(67) Kaip matyti iš MPĮNVDĮ 3 straipsnio nuostatų, jų pažeidimui konstatuoti nėra būtina nustatyti, kiek faktiškai nagrinėjamos sutarties nuostatos buvo taikomos praktikoje, taip pat nebūtina nustatyti dėl šių veiksmų kilusių neigiamų pasekmių tiekėjams. Atitinkamai, nustatant pažeidimo faktą nėra būtina nustatyti, kokia apimtimi tiekėjai ar didelę galią turinti mažmeninės prekybos įmonė laikėsi sutartyje nurodytų nuostatų.

(68) Dėl šios priežasties vertinimui, ar UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ padarė MPĮNVDĮ pažeidimą, neturi reikšmės Bendrovių argumentai bei kai kurių tiekėjų patvirtinimai, kad Sutarčių 2 priedo 4 skyriaus mokestis, skirtas prekių prekybinėms – reklaminėms akcijoms, yra preliminarus⁷⁰, nors Sutartyse taip ir nenumatyta. Taip pat neturi reikšmės ir aplinkybė, kad UAB „Norfos mažmena“ su tiekėjais neturi sudariusi galiojančių Sutarčių, kuriose būtų įtvirtintas 2 priedo 4 skyriaus mokestis prekybinėms – reklaminėms akcijoms.⁷¹ Tai taip pat reiškia, kad vertinant, ar veiksmai atitinka pažeidimo sudėtį, neturi reikšmės, dėl kokių priežasčių Bendrovės atliko veiksmus.

⁶⁹ Vilniaus apygardos administracinio teismo 2014 m. lapkričio 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I-6431-189/2014, UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ prieš Konkurencijos tarybą.

⁷⁰ Nutarimo 28 pastraipa.

⁷¹ Nutarimo 30 pastraipa.

(69) Pozicijos, kad MPĮNVDĮ pažeidimo sudėtis yra formali, Konkurencijos taryba laikėsi ir anksčiau⁷², tokią Konkurencijos tarybos poziciją patvirtino ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT).⁷³

6.1 Dėl Sutarčių nuostatų vertinimo MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto atžvilgiu

(70) Kaip jau minėta, pagal MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punktą draudžiama didelę rinkos galią turinčiai mažmeninės prekybos įmonei nustatyti reikalavimą tiekėjui tiesiogiai ar netiesiogiai apmokėti dalį mažmeninės prekybos įmonės arba kartu su šia įmone vykdomo pardavimo skatinimo išlaidų ar kitokiu būdu už jas atlyginti, išskyrus atvejus, kai yra mažmeninės prekybos įmonės ir tiekėjo rašytinis susitarimas dėl apmokamų išlaidų dydžio ir numatomų taikyti pardavimo skatinimo veiksmų.

(71) Kaip matyti iš nuostatos, draudžiama nustatyti reikalavimą tiekėjui tiesiogiai ar netiesiogiai apmokėti ar kitaip atlyginti dalį mažmeninės prekybos įmonės arba kartu su šia įmone vykdomo pardavimo skatinimo išlaidų.

(72) Tuo tarpu išlyga draudimui dėl pardavimo skatinimo išlaidų apmokėjimo taikoma tik esant visoms šioms sąlygoms:

- (a) yra rašytinis tiekėjo ir mažmeninės prekybos įmonės susitarimas;
- (b) susitariama dėl apmokamų išlaidų dydžio;
- (c) susitariama dėl numatomų taikyti pardavimo skatinimo veiksmų.

(73) MPĮNVDĮ 3 straipsnio 3 dalis numato, kad atliekant tyrimą dėl šio įstatymo pažeidimo, pareiga įrodyti, kad MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte nurodytas susitarimas yra sudarytas ir atitinka nustatytus reikalavimus, tenka tokį susitarimą sudariusiai mažmeninės prekybos įmonei.

(74) Tyrimo metu nagrinėtos UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ Sutarčių nuostatos dėl, pirma, kas mėnesį mokamo marketingo paslaugų mokesčio⁷⁴ bei, antra, dėl Sutartyse iš anksto metams nustatytos sumos, skirtos prekių prekybinių – reklaminių akcijų vykdymui⁷⁵. Taip pat tyrimo metu nagrinėtos nuostatos, kuriomis tiekėjas įpareigojamas abu mokesčius sumokėti per mėnesį ar ne vėliau kaip per 15 kalendorinių dienų po to, kai Sutartis netenka galios, šiuo atveju nepanaudotą prekių prekybinėms – reklaminiams akcijoms skirtą mokesčių Sutartyje apibrėžiant kaip papildomą mokesčių Bendrovėms prie kas mėnesį mokamo marketingo paslaugų mokesčio⁷⁶.

(75) Toliau pateikiamas atitinkamų Sutarčių nuostatų vertinimas MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto reikalavimų atžvilgiu.

6.2 Dėl Sutarčių nuostatų, susijusių su mokesčiu už marketingo paslaugas

(76) 2018 m. UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais sudarytų Sutarčių 2 priedo 2 skyriaus nuostatose nustatytas reikalavimas tiekėjams vieną kartą per

⁷² Konkurencijos tarybos 2012 m. birželio 6 d. nutarimas Nr. 1S-74 „Dėl UAB „Palink“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams“.

Prieiga per: <http://kt.gov.lt/lt/dokumentai/del-uab-palink-veiksmu-atitikties-lietuvos-respublikos-mazmenines-prekybos-imoniu-nesaziningu-veiksmu-draudimo-istatymo-3-straipsnio-reikalavimams>; Konkurencijos tarybos 2014 m. sausio 22 d. nutarimas Nr. 1S-8/2014 „Dėl Maxima LT, UAB veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo reikalavimams“. Prieiga per: http://kt.gov.lt/uploads/docs/docs/12777_imp_54875e85b26bee1980d586da5964e8d8.pdf. Konkurencijos tarybos 2014 m. sausio 24 d. nutarimas Nr. 1S-11/2014 „Dėl UAB „RIVONA“ ir UAB „NORFOS MAŽMENA“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams“. Prieiga per: <http://kt.gov.lt/lt/dokumentai/del-uab-rivona-ir-uab-norfos-mazmena-veiksmu-atitikties-lietuvos-respublikos-mazmenines-prekybos-imoniu-nesaziningu-veiksmu-draudimo-istatymo-3-straipsnio-reikalavimams>.

⁷³ LVAT 2013 m. spalio 18 d. nutartis byloje Nr. A⁸⁵⁸-1014/2013, UAB „Palink“ prieš Konkurencijos tarybą: „Aplinkybė, kad ūkio subjektai faktiškai nesilaikė tokios sutartinės nuostatos ir ji neturėjo įtakos jų ūkinei veiklai, reikšminga vertinant pažeidimo sunkumą, o ne aiškinant nustatyto reguliavimo turinį.“

⁷⁴ Nutarimo 3.1 dalis.

⁷⁵ Nutarimo 3.2 dalis.

⁷⁶ Ten pat.

mėnesį mokėti tam tikro dydžio marketingo paslaugų mokesį. Už minėtą mokesį Bendrovės tiekėjams įsipareigoja teikti marketingo paslaugas, kaip jos apibrėžtos sutarčių 1.4 punkte, t. y. UAB „Norfos mažmena“ prekybos centruose atlikti parduodamų tiekėjo prekių paklausos tyrimus bei vartotojų perkamosios galios tyrimus ir apie rezultatus informuoti tiekėjus.⁷⁷ UAB „Norfos mažmena“ teigimu, tyrimo išvadose sutarties nuostatos, apibrėžiančios marketingo paslaugas (t. y. paklausos ir vartotojų perkamosios galios tyrimus, kiekio nuolaidas), nepagrįstai pripažįstamos prieštaraujančiomis MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto reikalavimams.

(77) MPĮNVDĮ 2 straipsnio 3 dalyje, pardavimo skatinimas apibrėžiamas kaip visuma į vartotojus nukreiptų veiksmų, kuriais sudaromos palankesnės prekių įsigijimo sąlygos ir taip siekiama didinti prekių pardavimą. Nors kiekio nuolaidos yra pardavimo skatinimo veiksmai, tačiau šie veiksmai yra nukreipti ne į vartotojus, bet į prekybininkus (gamintojai skatina prekybininkus pirkti daugiau prekių ir gauti didesnes nuolaidas). Tokio pobūdžio pardavimo skatinimo veiksmai nepatenka į MPĮNVDĮ apibrėžtų pardavimo skatinimo veiksmų sąvoką. Dėl tų pačių priežasčių pardavimo skatinimu, MPĮNVDĮ prasme, taip pat negalima laikyti paklausos ir vartotojų perkamosios galios tyrimų paslaugos.

(78) Atsižvelgiant į tai, kad nėra pagrindo marketingo paslaugų mokesį vertinti kaip pardavimo skatinimo išlaidas ir tyrimo metu nebuvo nustatyta pakankamai faktinių aplinkybių, kurios leistų daryti pagrįstas išvadas dėl galimo MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto pažeidimo, šios Bendrovių Sutarčių 2 priedo 2 skyriaus nuostatos detaliau nėra aprašomos ir vertinamos. Atitinkamai procedūra dėl UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais 2018 m. sudarytų Sutarčių 2 priedo 2 skyriaus nuostatų atitikties MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto reikalavimams nutraukta.

6.3 Dėl Sutarčių nuostatų, susijusių su mokesčiu už prekių prekybinių – reklaminių akcijų vykdymą

(79) Kaip nurodyta Nutarimo 22 pastraipoje, 2017–2018 m. UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais sudarytų Sutarčių 2 priedo 4 skyriaus nuostatose nustatytas reikalavimas tiekėjams Sutarčių galiojimo laikotarpiu prekių prekybinėms – reklaminėms akcijoms skirti tam tikrą pinigų sumą [*konfidencialu*], papildomai įpareigojant sumokėti neišnaudotus mokesčius.

(80) Sutartys nustato, kad mokesčio prekių prekybinėms – reklaminėms akcijoms dydį sudaro tam tikra iš anksto Sutartyje su kiekvienu tiekėju nustatyta [*konfidencialu*]⁷⁸. Už minėtą mokesį Bendrovės įsipareigoja visomis medijų priemonėmis: per televiziją, radiją ir spaudą, jeigu toks akcijos komunikavimo būdas patvirtintas, vykdyti tiekėjų prekių prekybines – reklamines akcijas⁷⁹.

(81) Įvertinus minėtas Sutarčių nuostatas, teigti, kad jos atitinka MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte nurodytas išlygos sąlygas⁸⁰, nėra pagrindo. Ši išvada darytina atsižvelgus į toliau nurodomas aplinkybes.

(82) Nors nagrinėjamos Sutarčių nuostatose ir numatyta, kad visos vykdomos prekybinės – reklaminės akcijos turi būti raštu suderintos su Bendrovėmis, nurodant apmokamų išlaidų dydį, bei numatomus taikyti pardavimo skatinimo veiksmus, Sutartyse atskiri prekių prekybinių – reklaminių akcijų veiksmai bei išlaidos už juos nėra detalizuojami. Šiuo atveju nėra svarbi aplinkybė, kad, kaip nurodo tiek Bendrovės, tiek tiekėjai, dėl konkrečių akcijų vykdymo pasirašomi atskiri, konkrečiai prekybinei – reklaminei akcijai skirti susitarimai⁸¹, nes, kaip pagrindžia tyrimo metu surinkti duomenys, jie sudaromi jau tik po to, kai Sutartyse patvirtinami konkretūs prekių prekybinių – reklaminių akcijų vykdymui skiriami mokesčiai, būtent iš kurių ir dengiamos atskiruose

⁷⁷ Nutarimo 3.1 dalis.

⁷⁸ Nutarimo 23 pastraipa.

⁷⁹ Nutarimo 24 pastraipa.

⁸⁰ Nutarimo 72 pastraipa.

⁸¹ Nutarimo 28 ir 35 pastraipos.

susitarimuose nurodytos sumos. Tuo tarpu, kaip minėta⁸², MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punktą nustato reikalavimą susitarti dėl numatomų pardavimo skatinimo veiksnių, o vien konkretaus mokesčio, skirto prekybinėms-reklaminėms akcijoms, nustatymas, kai pardavimo skatinimo veiksmai įvardinti tik preliminariai (iš esmės tik priemonės, kuriomis akcijos gali būti vykdomos) ir neišsamiai, šių reikalavimų neatitinka. Tokiu būdu tiekėjai įsipareigoja skirti atitinkamą sumą pardavimo skatinimo veiksniams, kurių pobūdis ar apimtis nėra numatoma ir konkrečiai sutarta.

(83) Be to, nors Bendrovės pažymėjo, kad metams nustatomo mokesčio dydis yra preliminarus⁸³, Sutartyse minėta aplinkybė nenurodyta. Sutartyse yra aiškiai įtvirtintas reikalavimas skirti lėšų prekių prekybinėms – reklaminėms akcijoms ir apie jokių preliminarų mokesčio pobūdį neužsimenama. Priešingai, iš toliau dėstomos sutarčių 2 priedo 4 skyriaus 4.1 punkto nuostatos galima matyti, kad tiekėjas yra įpareigotas neišnaudotą mokesčio sumą ne vėliau kaip per 15 kalendorinių dienų po Sutarties pasibaigimo, kaip papildomą mokesťį prie kas mėnesį mokamo marketingo paslaugų mokesčio, mažmeninės prekybos įmonei sumokėti, nors, vėlgi, Bendrovės minėta aplinkybė neigia ir teigia, kad mokesčio likučio padengti nereikia. Be to, ir apklaustų tiekėjų dalis nurodė, kad mokesťį, skirtą prekių prekybinėms – reklaminėms akcijoms, supranta kaip privalomą išnaudoti sumą, kurios neišnaudojus, UAB „Rivona“⁸⁴ siekia perkelti likutį į kitų metų biudžetą, skirtą prekybinėms – reklaminėms akcijoms, arba tiesiog reikalauja jį padengti, pavyzdžiui, išrašant sąskaitą⁸⁵. Taigi, toks įpareigojimas tiekėjui taip pat neatitinka MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto išlygos reikalavimų. Šiuo atveju, pakartotinai pažymėtina, kad MPĮNVDĮ leidžia mažmeninės prekybos įmonei ir tiekėjui sudaryti susitarimą aptariant išlaidų dydį bei numatomus taikyti pardavimo skatinimo veiksmus, tačiau reikalavimas bet kuriuo atveju padengti išlaidas už veiksmus, kurie nebuvo numatyti (numatyti tik preliminariai ir neišsamiai), dėl kurių apmokėjimo nebuvo sutarta, ar kurie faktiškai net nebuvo atlikti, neatitinka minėtų reikalavimų.

(84) Šių Sutarčių nuostatų vertinimui aktuali Konkurencijos tarybos ir LVAT praktika. Konkurencijos taryba viename iš savo nutarimų yra pripažinusi pažeidimą, kuomet UAB „Rimi Lietuva“ didmeninio pirkimo – pardavimo sutartyse su tiekėjais buvo numatytos nuostatos dėl tiekėjų iš anksto metams skiriamo pardavimo skatinimo biudžeto, jo preliminarus ir negalutinio paskirstymo skatinimo veiksniams bei įpareigojimo skirtą biudžetą bet kuriuo atveju sumokėti ne vėliau kaip iki metų pabaigos⁸⁶. Konkurencijos tarybos poziciją patvirtino ir LVAT, kuris nurodė, kad išimtis iš MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte įtvirtinto bendro draudimo, pagal kurią mažmeninės prekybos įmonei leidžiama raštu susitarti su tiekėju dėl apmokamų išlaidų dydžio ir numatomų taikyti pardavimo skatinimo veiksnių, turėtų būti aiškinama griežtai.⁸⁷

(85) Kaip nurodė LVAT, MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte yra įtvirtintas ne abstraktaus susitarimo reikalavimas, tačiau reikalavimas susitarti dėl konkrečių aspektų – apmokamų išlaidų dydžio ir numatomų taikyti pardavimo skatinimo veiksnių.⁸⁸ LVAT vertinimu, rašytiniame susitarime turi būti aiškiai numatyti abu elementai (tą indikuoja MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto normoje vartojamas jungtukas „ir“) – numatomi taikyti pardavimo skatinimo veiksmai ir apmokamų išlaidų dydis.⁸⁹

(86) LVAT vertinimu, sutarties sudarymo mechanizmas, kai tiekėjas įsipareigoja skirti konkrečią pardavimo skatinimo biudžeto sumą ir ją bet kuriuo atveju sumokėti iki metų pabaigos,

⁸² Nutarimo 72 pastraipa.

⁸³ Nutarimo 28 pastraipa.

⁸⁴ Kaip minėta Nutarimo 30 pastraipoje, UAB „Norfos mažmena“ 2018 m. nebuvo sudariusi sutarčių su jose galiojančiomis Sutarčių 2 priedo 4 skyriaus nuostatomis.

⁸⁵ Nutarimo 32 pastraipa.

⁸⁶ Konkurencijos tarybos 2015 m. rugsėjo 18 d. nutarimas Nr. 1S-97/2015 „Dėl UAB „Rimi Lietuva“ veiksnių atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksnių draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams“.

Prieiga per: http://www.kt.gov.lt/uploads/docs/docs/12779_imp_ddbfd3f01c936ebd7ac02053d4f06734.pdf.

⁸⁷ LVAT 2017 m. rugsėjo 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1537-858/2017 UAB „Rimi Lietuva“ prieš Konkurencijos tarybą, 110 pastraipa.

⁸⁸ Ten pat.

⁸⁹ Ten pat, 99 pastraipa.

tačiau mažmeninės prekybos įmonė neįsipareigoja taikyti konkrečių pardavimo skatinimo veikslių, neatitinka MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte įtvirtintų reikalavimų, nes tokiu būdu mažmeninės prekybos įmonės veiklos rizika perkeliama tiekėjams, varžomos tiekėjų galimybės laisvai veikti rinkoje.⁹⁰

(87) Taigi ir šiuo atveju, atsižvelgiant į minėtą LVAT išaiškinimą ir sprendžiant, ar minėtos nuostatos pažeidžia MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto reikalavimus, būtina įvertinti, ar jos atitinka išlygos sąlygas, t. y. ar sutarčių nuostatose yra aptartas apmokamų išlaidų dydis ir numatomi taikyti pardavimo skatinimo veiksmai.

(88) Atsižvelgiant į tai, kad Bendrovės pažymėjo, jog praktikoje Sutartyse nurodyta mokesčio, skirto prekių prekybinėms – reklaminėms akcijoms, suma yra preliminarinė⁹¹, o toliau dėl kiekvienos akcijos sudaromi atskiri susitarimai, reikėtų papildomai pažymėti, kad minėtoje byloje LVAT taip pat akcentavo, jog MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte nėra numatyta galimybė sudaryti preliminarų susitarimą dėl kurio nors iš elementų (pardavimo skatinimo biudžeto sumos, konkrečių pardavimo skatinimo veikslių), ir vėliau jį konkretizuoti. Kaip minėta, pagal MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punktą, išimtimi iš bendro draudimo galima pasinaudoti tik tuo atveju, kai yra rašytinis susitarimas dėl abiejų elementų – apmokamų išlaidų dydžio ir numatomų taikyti pardavimo skatinimo veikslių.

(89) Apibendrinant aukščiau išdėstytas aplinkybes, konstatuotina, kad nagrinėjamos Sutarčių nuostatos, susijusios su prekių prekybinių – reklaminių akcijų mokesčiu (jo dydžiu, apmokėjimo sąlygomis), neatitinka MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto išlygos sąlygų dėl apmokamų išlaidų dydžio ir numatomų pardavimo skatinimo veikslių susitarimo tarp tiekėjo ir mažmeninės prekybos įmonės.

7. Dėl UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ teisėtų lūkesčių

(90) Kaip minėta Pranešimo 1 pastraipoje⁹², Konkurencijos taryba visoms mažmeninės prekybos įmonėms, įskaitant ir UAB „Rivona“ bei UAB „Norfos mažmena“, 2017 m. spalio 30 d. išsiuntė raštą, kuriame atkreipė dėmesį į naujausią Konkurencijos tarybos ir LVAT praktiką, vertinančią UAB „Rimi Lietuva“ su tiekėjais sudarytas sutartis MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto atžvilgiu. Konkurencijos taryba, Bendrovėms taip pat, kaip ir kitoms mažmeninės prekybos įmonėms, turinčioms didelę rinkos galią, pasiūlė, atsižvelgiant į rašto turinį, įvertinti su tiekėjais sudarytų didmeninio pirkimo – pardavimo sutarčių nuostatas ir užtikrinti, kad jos, be kita ko, atitiktų taip pat ir MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto reikalavimus.

(91) UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ teigimu, gavusios raštą atitinkamų Sutarties nuostatų peržiūrėjimo nesvarstė, nes, Bendrovių manymu, bent jau Sutarčių 2 priedo 4 skyriaus 4.1 ir 4.2 punktai įtvirtina kitokį reglamentavimą nei LVAT nagrinėtos UAB „Rimi Lietuva“ sutarties nuostatos dėl marketingo biudžeto, todėl kad Bendrovių su tiekėjais sudaromų Sutarčių atveju tiekėjo įsipareigojimai atsiranda ir konkretūs mokėjimai atliekami tik už faktiškai pagal rašytinį susitarimą suteiktas paslaugas. Taip pat, Bendrovių teigimu, tiekėjas neprivalo sumokėti UAB „Norfos mažmena“/UAB „Rivona“ nepanaudotos mokesčio prekių prekybinėms – reklaminėms akcijoms sumos. Be kita ko, Bendrovių manymu, atitinkamos sutarties nuostatos Konkurencijos tarybai buvo žinomos nuo pat MPĮNVDĮ stebėsenos pradžios ir į Sutarčių atitikimą MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto nuostatai Konkurencijos taryba gilinosi dar 2015 m. ar anksčiau. Todėl Bendrovės manė, kad jeigu Sutarčių nuostatos būtų kėlusios abejonių, jos būtų gavusios signalą, tačiau jo negavo (Pranešimo 39 pastraipa⁹³).

(92) Nagrinėjamu atveju pagrindo sutikti su Bendrovių teiginiais, kad UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ galėjo turėti teisėtus lūkesčius, jog Bendrovių naudojamos Sutartys neprieštarauja MPĮNVDĮ, įskaitant ir MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto reikalavimus, nėra.

⁹⁰ Ten pat, 100, 101 pastraipos.

⁹¹ Nutarimo 28 pastraipa.

⁹² Bylos 3 tomas, 181-198 lapai, bylos 6 tomas, 13-37 lapai.

⁹³ Bylos 3 tomas, 181-198 lapai, bylos 6 tomas, 13-37 lapai.

(93) Atkreiptinas dėmesys, kad nors nagrinėjamos sutarčių nuostatos ir galėjo būti numatytos dar 2015 m., tačiau dėl konkrečios MPĮNVDĮ nuostatos atsiradusi teismų praktika buvo suformuota tik 2017 m. Apie ją, kaip minėta, UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ buvo informuotos 2017 m. spalio 30 d. raštu, t. y. Konkurencijos taryba minėtame rašte detaliai nurodė pagrindinius LVAT nutarties aspektus, kurie svarbūs vertinant sutarčių nuostatų atitiktį MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto reikalavimams. Be to, rašte Bendrovėms nurodyta, kad jos pačios turi įvertinti, ar jų su tiekėjais sudaromų sutarčių nuostatos atitinka išimties, numatytos MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte, sąlygas. Dėl šių priežasčių yra pagrindo teigti, kad Bendrovės, gavusios raštą, turėjo žinoti, kad Konkurencijos taryba, taikydama MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punktą, būtent remsis rašte nurodytais LVAT išaiškinimais.

(94) Be to, LVAT yra apibendrinęs teisėtų lūkesčių sampratą pagal Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismo bei Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) praktiką⁹⁴. LVAT, remdamasis Konstitucinio Teismo nutarimais, pažymėjo, kad valstybė privalo vykdyti prisiimtus įsipareigojimus asmeniui, nes neužtikrinus asmens teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise. Tačiau įgytų teisių ir teisėtų lūkesčių apsauga nereiškia, kad tam tikra įstatymu nustatyta sistema negali būti pertvarkoma.

(95) Atsižvelgus į šiuos teismų paaiškinimus dėl teisėtų lūkesčių ir aukščiau nurodytas aplinkybes, laikytina, kad UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ pozicija dėl, jų nuomone, pažeistų teisėtų lūkesčių principo yra nepagrįsta ir nesudaro pagrindo netaikyti sankcijų padarius MPĮNVDĮ pažeidimą.

(96) Taigi apibendrinus, yra pagrindo teigti, kad Bendrovėms nagrinėjamu atveju neatsirado teisėtų lūkesčių dėl nuostatų atitikties MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto reikalavimams, nes nuo 2017 m. žinojo apie MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte numatytą išlygų vertinimo praktiką, ir savo Sutarčių nuostatų nekeitė.

8. Dėl UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ taikytinos atsakomybės

(97) MPĮNVDĮ 1 straipsnis numato, kad šiuo įstatymu siekiama tiekėjų bei didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių santykių pusiausvyros. Šio tikslo neužtikrina UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ veiklos modelis, kai MPĮNVDĮ draudžiami veiksmai atliekami ne tos bendrovės vardu, kuri pati vykdo mažmeninę prekybą, bet su ja susijusios bendrovės vardu, kuri su pirmąja bendrove sudaro vieną vienetą MPĮNVDĮ prasme. Būtų nepagrįsta netaikyti mažmeninės prekybos įmonei atsakomybės vien dėl to, kad mažmeninę prekybą vykdomas juridinis asmuo struktūriškai perdavė atitinkamų sutarčių sudarymo funkcijas kitam su juo susijusiam juridiniam asmeniui. Šią išvadą patvirtina ir įstatymų leidėjo tikslai, kuriuos parodo aplinkybė, jog MPĮNVDĮ numato susijusių ūkio subjektų ir vieno vieneto sąvokas. Netaikant atsakomybės nagrinėjamu atveju, atsirastų galimybė ūkio subjektams išvengti MPĮNVDĮ reikalavimų vien dėl struktūrinių persitvarkymų. Akivaizdu, kad taip būtų pakenkta MPĮNVDĮ siekiui atgrasyti mažmeninės prekybos įmones nuo tam tikrų tiekėjų interesus pažeidžiančių veiksmų.

(98) Nors nagrinėjamu atveju laikoma, kad pažeidimą padarė UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“, kaip vienas vienetas, šio nutarimo vykdymo tikslais bauda turi būti skiriama ne vienam ekonominiam vienetui, bet juridiniam asmeniui. UAB „Rivona“ pati mažmeninės prekybos nevykdo, o UAB „Norfos mažmena“ tokią prekybą vykdo, ir nagrinėjamos sutartys su tiekėjais buvo sudarytos siekiant užtikrinti būtent UAB „Norfos mažmena“ vykdomą mažmeninę prekybą. Taigi nagrinėjamu atveju pinigine bauda skirtina UAB „Norfos mažmena“.

(99) MPĮNVDĮ 12 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad už šio įstatymo 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytus draudžiamus nesąžiningus veiksmus mažmeninės prekybos įmonėms skiriama bauda iki vieno šimto dvidešimties tūkstančių eurų. Kartu su bauda gali būti skiriamas įpareigojimas nutraukti

⁹⁴ Žr. LVAT 2011 m. liepos 28 d. nutartį Nr. A⁴⁴⁴-2863/2011, UAB „Irvista“ prieš Muitinės departamentą prie Finansų ministerijos; taip pat šioje nutartyje nurodytus Konstitucinio Teismo ir ESTT sprendimus.

šiuose įstatyme nustatyti draudžiamus nesąžiningus veiksmus ar įpareigojimas atlikti veiksmus, atkuriančius ankstesnę padėtį ar pašalinančius pažeidimo pasekmes, įskaitant sutarties pakeitimą.

(100) MPĮNVDĮ 12 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad Konkurencijos tarybos skiriamos baudos dydis priklauso nuo pažeidimo pobūdžio, pažeidimo trukmės ir masto, atsakomybę lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių.

(101) Skiriant baudą, atsižvelgiama į pažeidimo pobūdį – UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ kaip vienas vienetas atliko draudžiamus veiksmus, kurie nurodyti MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte. Jų veiksmai pasireiškė tuo, kad savo Sutartyse UAB „Rivona“ įtvirtino reikalavimus tiekėjams skirti konkretų numatytu būdu paskaičiuojamą ir kas metus mokamą mokestį už prekių prekybines – reklamines akcijas. Tačiau šiose Sutartyse nebuvo detalizuojami konkretūs veiksmai, už kuriuos tiekėjai privalo mokėti minėtą mokestį. Taip pat Sutartyse įtvirtinta pareiga tiekėjams bet kuriuo atveju šį mokestį sumokėti per mėnesį ar ne vėliau kaip per 15 dienų po Sutarčių pasibaigimo⁹⁵. Tokie Bendrovių veiksmai pažeidė MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto draudimą (Sutarčių nuostatos neatitiko išimties sąlygų). Kitaip tariant, Sutartyse įtvirtintas reikalavimas tiekėjui apmokėti dalį mažmeninės prekybos įmonės arba kartu su ja vykdomo pardavimo skatinimo išlaidų ar kitaip už jas atlyginti.

(102) Tokiomis Sutarčių nuostatomis, kuriomis tiekėjai buvo įpareigoti skirti atitinkamą sumą pardavimo skatinimo veiksams, kurių pobūdis ar apimtis nebuvo numatoma ir konkrečiai sutarta, UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ neužtikrino sąlygų tiekėjams sudaryti jų valią ir interesus atitinkantį susitarimą dėl pardavimo skatinimo veiksmų bei biudžeto, atsižvelgiant į tiekėjo pardavimų skatinimo strategijos ir rinkodaros pasikeitimus bei MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto išlygos reikalavimus. Be to, tai, kad nepriklausomai nuo pardavimo skatinimo veiksmų įvykdymo, tiekėjai privalėjo sumokėti visas iš anksto numatytas pardavimų skatinimui numatytas sumas arba jas perkelti į kitų metų biudžetą, skirtą pardavimo skatinimo veiksams, Bendrovės tiekėjams sukėlė papildomą finansinę naštą ir nepagrįstas išlaidas.

(103) Nustatant Bendrovėms skirtinos baudos dydį taip pat būtina atsižvelgti į pažeidimo trukmę ir mastą.

(104) Pažeidimo laikotarpio pradžia laikytina 2018 m. vasario 1 d., kai [konfidencialu], ir UAB „Rivona“ bei UAB „Norfos mažmena“, įvertinusios minėtame Konkurencijos tarybos 2017 m. spalio 30 d. rašte pateiktus LVAT paaiškinimus, turėjo žinoti apie Konkurencijos tarybos bei naujausią LVAT praktiką ir neabejotinai suprasti, kad Bendrovių Sutarčių nuostatos galėjo pažeisti MPĮNVDĮ reikalavimus (Pranešimo 1 ir 2 pastraipos⁹⁶). Tuo tarpu pažeidimo pabaiga siejama su Tyrimo išvadų patvirtinimo diena – 2019 m. birželio 26 d.⁹⁷ Taigi, pažeidimas truko bent 1 metus 4 mėnesius, kas laikytina vidutinės trukmės laikotarpiu.

(105) Vertinant pažeidimo mastą svarbu tai, kad Sutartys, kuriose buvo įtvirtintos MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto reikalavimams prieštaraujantios nuostatos, iš esmės yra standartinės. Sutartis, kuriose įtvirtintos Sutarčių 2 priedo 4 skyriaus nuostatos, UAB „Rivona“ buvo sudariusi su [konfidencialu] tiekėjais, kurių tiekiamų maisto prekių ir gėrimų asortimentą sudarė [konfidencialu] prekės⁹⁸. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad pažeidimo mastas yra didelis.

(106) Konkurencijos taryba nenustatė UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ atsakomybę sunkinančių ir lengvinančių aplinkybių.

(107) Konkurencijos taryba neturi duomenų, kad Sutartys buvo nutrauktos ar pakeistos taip, kad nepažeistų MPĮNVDĮ reikalavimų.

(108) Įvertinus aukščiau paminėtas reikšmingas aplinkybes, vadovaujantis MPĮNVDĮ 12 straipsnio 1 dalimi skirtinas įpareigojimas UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“, kaip vienam vienetai, nutraukti šiame įstatyme nustatyti draudžiamus nesąžiningus veiksmus, jei šie veiksmai dar yra atliekami. Taip pat už MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalyje nurodytus draudžiamus

⁹⁵ Nutarimo 22-24 pastraipos.

⁹⁶ Bylos 3 tomas, 181-198 lapai, bylos 6 tomas, 13-37 lapai.

⁹⁷ Nutarimo 37 pastraipa.

⁹⁸ Nutarimo 25 pastraipa.

nesąžiningus veiksmus mažmeninės prekybos įmonei UAB „Norfos mažmena“ skirtina 72 000 (septyniasdešimt dviejų tūkstančių) eurų pinigine bausia.

9. Dėl procedūros nutraukimo

(109) Tyrimo metu Konkurencijos taryba nagrinėjo 2018 m. UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais sudarytų Sutarčių 2 priedo 2 skyriaus nuostatas, kuriose nustatytas reikalavimas tiekėjams vieną kartą per mėnesį mokėti tam tikro dydžio marketingo paslaugų mokestį.⁹⁹ Tačiau nenustačius pakankamai faktinių aplinkybių, kurios leistų daryti pagrįstas išvadas, kad Bendrovių Sutarčių 2 priedo 2 skyriaus nuostatos galimai pažeidžia MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto reikalavimus, procedūra dėl UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais 2018 m. sudarytų Sutarčių 2 priedo 2 skyriaus nuostatų atitikties MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto reikalavimams nutraukta.

Vadovaudamasi Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punktu, 10 straipsnio 6 dalies 1 punktu, 12 straipsnio 1 ir 5 dalimis,

Konkurencijos taryba nutaria:

1. Pripažinti, kad UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“, kaip vieno vieneto, veiksmai, kai Bendrovės Sutarčių su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais nuostatose numatė tam tikras tiekėjų mokėtinas sumas (pardavimo skatinimo išlaidas) už pardavimų skatinimą, tačiau konkrečiai nenurodė ar nedetalizavo pardavimo skatinimų veiksmų, taip pat už nuostatų pažeidimus numatė tiekėjams atsakomybę, pažeidė Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto reikalavimus.

2. Įpareigoti UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“, kaip vieną vienetą, nutraukti šio nutarimo rezoliucinės dalies 1 punkte nurodytus draudžiamus nesąžiningus veiksmus, jei šie veiksmai dar yra atliekami.

3. Už šio nutarimo rezoliucinės dalies 1 punkte nurodytus pažeidimus UAB „Norfos mažmena“ skirti 72 000 (septyniasdešimt dviejų tūkstančių) eurų pinigine bausia.

4. Įpareigoti UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ per 5 darbo dienas nuo šio nutarimo rezoliucinės dalies 2 punkte nurodyto įpareigojimo įvykdymo ir UAB „Norfos mažmena“ per 5 darbo dienas nuo šio nutarimo rezoliucinės dalies 3 punkte nurodytos baudos sumokėjimo pranešti apie tai Konkurencijos tarybai ir pateikti tai patvirtinančius įrodymus.

Nutarimas per 30 dienų nuo jo priėmimo dienos gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

Vadovaujantis Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 12 straipsnio 9 dalimi, paskirta pinigine bausia ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo dienos, kurią šio įstatymo pažeidėjas gavo nutarimą dėl baudos skyrimo, turi būti sumokėta į valstybės biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą¹⁰⁰ (įmokos kodas 6920, lėšų gavėjas – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, juridinio asmens kodas – 188659752). Apskundus tokį nutarimą, bausia turi būti sumokėta ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo teismo sprendimo, kuriuo atmetas skundas, įsiteisėjimo dienos.

⁹⁹ Nutarimo 3.1 dalis.

¹⁰⁰ Nr. LT78 7290 0000 0013 0151 (AB „Citadele“ bankas); Nr. LT74 4010 0510 0132 4763 (Luminor Bank AB); Nr. LT05 7044 0600 0788 7175 (AB SEB bankas); Nr. LT32 7180 0000 0014 1038 (AB Šiaulių bankas); Nr. LT74 7400 0000 0872 3870 (Danske Bank A/S Lietuvos filialas); Nr. LT12 2140 0300 0268 0220 (Luminor Bank AB); Nr. LT24 7300 0101 1239 4300 (AB „Swedbank“); LT42 7230 0000 0012 0025 (UAB Medicinos bankas).

Pirmininko pavaduotoja,
pavaduojanti pirmininką

Dina Lurje